

**Вибіркова навчальна
дисципліна**

**«ПОРІВНЯЛЬНЕ
ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО
В СИСТЕМІ ЛІТЕРАТУРНОЇ
ОСВІТИ ШКОЛЯРІВ»**

Кафедра української мови і літератури

Обсяг годин:

- аудиторних занять – 30 год.;
- лекційних занять – 14 год.;
- практичних занять – 14 год.;
- консультації – 2 год.;
- самостійна робота – 60 год.

Форма контролю – залік.

**Курс вивчається упродовж семестру
І року навчання в магістратурі.**

**Викладач – доктор філологічних наук, професор
Горболіс Лариса Михайлівна**

МЕТА КУРСУ:

- сформувати розуміння міжлітературних зв'язків, виходячи за межі національної традиції текстотворення;
- виробити інтерпретаційну свідомість і критичне мислення у студентів;
- сприяти розуміння історико-літературних відповідностей, аналогів і відмінностей літературних явищ різнонаціональних літератур.

Загальні компетентності:

- Знання та розуміння основних концепцій і базових філологічних понять з історії та теорії літератури.
- Здатність самостійно та за допомогою викладача здійснювати пошук, відбір, оброблення, аналіз, систематизацію, критичне осмислення, моделювання інформації з різних джерел ; навички використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій.
- Здатність активно застосовувати нову лектуру та інформації при підготовці до практичних та самостійних робіт, а також у процесі виробничих педагогічних практик у школі та ВНЗ або у процесі роботи у закладі середньої освіти.

Здатність визначати власну позицію в оцінюванні літературних явищ і феноменів, вивчати, критично осмислювати й упроваджувати у власну педагогічну та наукову діяльність український та світовий досвід відомих науковців та вчителів.

Здатність самостійно опановувати нові знання за спеціальністю, вільне володіння науковим інструментарієм у галузі філологічної та методичної науки для використання у професійній діяльності.

Здатність опановувати різні технології і принципи зіставної роботи з текстами творів з української та світової літератур; виробляти власні підходи до дешифрування текстів.

Професійні компетентності

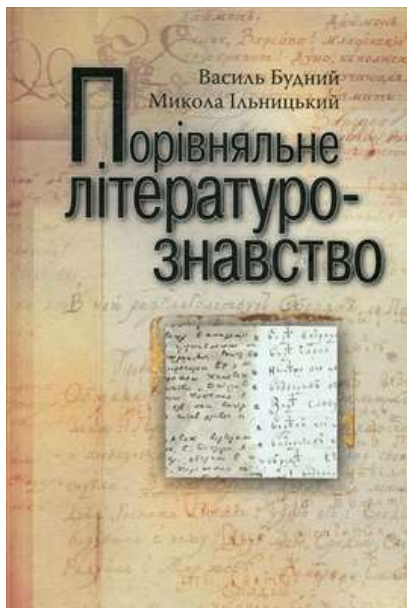
Здатність виконувати різні види літературознавчого аналізу, застосовуючи сучасну й актуальну методологію.

Здатність осмислювати мистецтво слова як систему, розуміти еволюційний шлях розвитку української літератури та літературознавства, зіставляючи зі світовою художньою літературою.

Здатність орієнтуватися в основних тенденціях культурного та суспільного життя, літературної освіти в Україні та за її межами.

Унікальність дисципліни полягає у виробленні знань, умінь і навичок роботи з національними літературами і основних правил і технік їхнього зіставлення, враховуючи генетичні, типологічні, контактні зв'язки. Курс сприяє розширенню уявлення про загальні тенденції розвитку світової літератури й української зокрема, виробленню методик у опису й порівняння подібних або близьких явищ, встановленню генетичної спорідненості творів різних національних літератур.

Навчальні матеріали:

Підручник:

Будний В., Ільницький М.
Порівняльне літературознавство. К. :
Видавничий дім «Києво-Могилянська
академія», 2008. 432 с.

Електронна версія підручника:

[http://megalib.com.ua/book/3_Porivnyaya
lne_literatyroznnavstvo.html](http://megalib.com.ua/book/3_Porivnyaya_lne_literatyroznnavstvo.html)

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ ТВОРІВ «МАРУСЯ ЧУРАЙ» ТА «ЛІСОВА ПІСНЯ»

	«Маруся Чурай» Ліна Костенко	«Лісова пісня» Леся Українка
Жанр	Роман у віршах	Драма-феєрія (проблемно-філософська драматична поема)
Основна проблема	Незнищенність українського народу, глибока віра в його духовну силу й могутність	Боротьба за вільне, творче, гармонійне, духовно багате життя
Проблематика твору	Митець і народ; митець і суспільство; батьки і діти; проблема кохання; проблема зради	Людина й мистецтво; добро і зло; проблема кохання; проблема самозради
Любовний трикутник	Маруся — Гриць — Галя	Мавка — Лукаш — Килина
Дії	Гриць Бобренко: було йому дано якусь людську неординарність, але — характеру не вистачило; висоти злякався; світ ловив і таки впіймав...Обіймами й статками Галі Вишняківни, спокусою більш простого й зрозумілого (ніж у випадку з Марусею) життя-буття...	Мавка дорікнула Лукашеві за те, що той «життям не зміг до себе дорівнятись»?
Образи	Гриць Бобренко	Лукаш
	Вони обидва живуть у постійній невідповідності, конфлікті внутрішнього «я» із вчинками, власного поведінкою. І тому найпрекрасніше, наймогутніше серед почуттів, яким обдарувала людину природа, — кохання — приносить їм страждання, горе, муки і — смерть. Бо жити не можна, «втративши душі своєї цвіт», а лише існувати, розмінюючи її на спокуси. Але не жити. Гриць і Лукаш мали багатий душевний потенціал, але власноруч його знищили.	

Образ Прометея в літературі

- **Давньогрецький міф:** Прометей підштовхнув людей до занять ремеслами, мистецтвом, до того, щоб вони навчилися мріяти й вірити в майбутнє.
- **Есхіл. Трагедія «Прометей закутий»:** Прометей став утіленням завзятості, вільної творчої думки, сміливого творця, генія прогресу.
- **Дж. Байрон. Вірш «Прометей»:** Прометей — втілення безстрашності та волелюбності.

- **Т. Шевченко. Поема «Кавказ»:** Кобзар в образі Прометея втілює незламність, безсмертя народу, нехай поневоленого, але нескореного

Образ Прометея в живописі та скульптурі

Тіціан «Прометей»
(1548-1549)

Ф. Гордєєв (1769)

Н.-С. Адам (1762)

Я. Коссирс «Прометей, який несе
вогонь на Землю» (1637)

Я. Йорданс
«Прометей закутий»
(1640)

Віденський придворний театр – постановка балета Сальватора Вігано «Творення Прометея» (1801)

Орієнтовна схема порівняльного аналізу літературних творів:

(На прикладі збірки Б. Гуменюка «Блокпост» та роману Е.-М. Ремарка «На Західному фронті без змін»)

1. Місце творчості Б. Гуменюка та Е.-М. Ремарка у вітчизняному та світовому літературному процесі.
2. Суспільно-політичні обставини, що зумовили написання аналізованих творів.
3. Ідейно-тематична, емоційно-настроява, стильова спорідненість збірки «Блокпост» Б. Гуменюка та роману Е.-М. Ремарка «На Західному фронті без змін».
4. Психологічні особливості відображення подій війни письменниками (свідоме, підсвідомі імпульси, несвідоме колективне).
5. Хронотопічні особливості творів письменників.
6. Специфіка образотворення в аналізованих творах. Спорідненість героїв Б. Гуменюка і Е.-М. Ремарка та їхня чітка громадянська позиція (чи однаково виражається у творах). Філософські роздуми героїв про життя (до війни / після війни), війну (війна як свідомо обраний шлях / необхідність / вимушений крок / жертва / абсурд), ворога, землю, яку потрібно захищати, батьківщину.

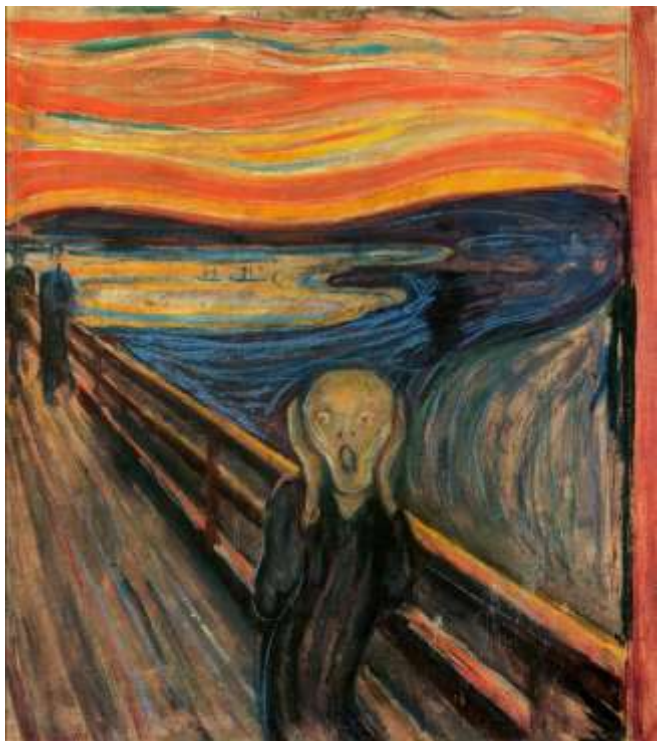
Експресіонізм у творах мистецтва

Ознаки стилю:

- ❖ Нервова емоційність та ірраціональність.
- ❖ Символ.
- ❖ Гіпербола, гротеск
- ❖ (крикливі художні засоби).
- ❖ Фрагментарність та плакатність письма, позбавленого прикрас.
- ❖ Тяжіння до абстракцій.
- ❖ Різноманітні ефекти.
- ❖ Естетизація потворного.
- ❖ Нагромадження всіляких жахів.
- ❖ Поєднання протилежних явищ.

Експресіонізм у творах образотворчого мистецтва

Едвард Мунк «Крик»

Джеймс Енсор «Скелети, що борються за тіло повішеного»

Експресіонізм у творах образотворчого мистецтва

Вінсент Ван Гог «Соняшники»

Поль Сезанн
«Натюрморт з черепом»

Егона Шиле «Агонія»

Експресіонізм в архітектурі

Башта Ейнштейна в Потсдамі

Офісна будівля Чилихаус в Гамбурзі (Німеччина)

Церква Грундтвіга (Копенгаген)

Експресіонізм у скульптурі

Барлах «Жебрачка з чашею для милостині»

Валерій Кравченко

Барлах «Лежить»

**Вивчаючи курс, ви опануєте
актуальними для сучасної
школи новітніми підходами
порівняльного аналізу творів.**